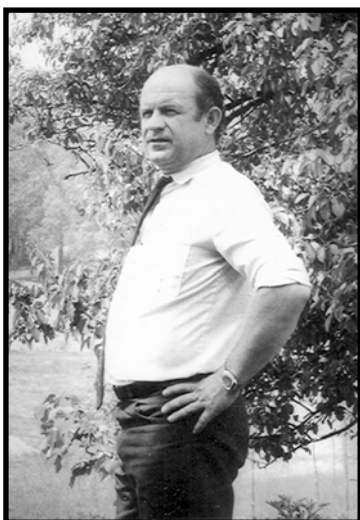

УДК 902-051 Р. Чайка(082.2)

ДО 70-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ РОМАНА ЧАЙКИ (1943–2005)

Мабуть, кожному українському (та й не тільки) вченому, який вивчає києво-руський період нашої історії відоме ім'я Романа Михайловича Чайки – знаного археолога, педагога, невтомного дослідника городищ княжої доби на Волині та Прикарпатті. Цього року йому виповнилося б 70...

Народився Роман Чайка 11 серпня 1943 р. у с. Підгірці Бродівського р-ну на Львівщині. Вже саме розташування рідного села на мальовничих схилах Вороняків, а також безпосередня близькість Підгорецького та Олеського замків, знаменитого Пліснеського городища мали значний вплив на формування характеру та наукових зацікавлень майбутнього дослідника. Після закінчення Львівської СШ №11 та служби в армії Роман у 1966 р. вступив до Львівського університету. Вже у наступному році він – лаборант Археологічного музею історичного факультету, починає працювати з Володимиром Даниловичем Бараном. В експедиціях цього відомого вченого-славіста бере участь у дослідженнях пам'яток ранніх слов'ян у Зеленому Гаї (біля м. Заліщики Тернопільської обл.), Дем'янові (поблизу м. Галича), Макарівці (на Буковині), удосконалює свої професійні археологічні навички в експедиціях у селах Рашків (Хотинський р-н Чернівецької обл.), Голишів (Луцький р-н Волинської обл.), Хорів (Острозький р-н Рівненської обл.)

У 1971 р. почалася співпраця Романа Чайки з відомим археологом Миколою Андрійовичем Пелешиним, від якого він одержав своєрідне наукове благословення на дослідження городища давньоукраїнського часу у с. Листвин на Волині (Дубенський р-н Рівненської обл.). З цього часу, одержавши у 1972 р. свій перший "Відкритий лист" на право самостійних археологічних розкопок та очоливши університетський Археологічний музей, Роман Чайка зосереджує свої наукові зацікавлення на всесторонньому вивченні цієї відомої пам'ятки. Тут на протязі 1972–1997 рр. на площі близько 12 га було віднайдено житлові та господарські споруди, вивчено оборонну систему, досліджено могильник, віднайдено більше тисячі знахідок. Отримані матеріали дали змогу майже повністю відтворити господарську діяльність та духовний світ мешканців городища в X–XI ст.

Поряд із розкопками у Листвині дослідник проводив активні розвідкові роботи в його околицях. В результаті було описано і частково досліджено городища в селах Жорнів, Варковичі, Острів, Мала Мощаниця, Мирогоща (всі – Дубенський р-н на Рівненщині). Нагромаджені за цей період наукові матеріали

знайшли своє відображення у монографії “Листвин та його округа в X–XI ст.”, яка вийшла у 2009 р., на жаль, вже після смерті вченого.

Роман Чайка залишив помітний слід у вивченні таких городищ, як Лози, Всеволож, Литовеж, що на Волині, та Удечів і Пліснеськ на Прикарпатті, а також пам’яток культур шнурової кераміки (сс. Любеля, Волиця Деревлянська, Лопатники, Мокротин, Соколя), лійчастого посуду (с. Любеля), комарівської (с. Любеля), ранньозалізного часу (сс. Любеля, Волиця Деревлянська, Соколя, Мокротин), ранніх слов’ян (с. Волиця Деревлянська) на Львівщині.

З 1998 р. починає систематично досліджувати літописне городище Щекотин біля с. Глинське на Розточчі (Жовківський р-н Львівської обл.). Результати цих робіт були опубліковані у низці публікацій, які дістали своє узагальнення у великій статті “Княже місто Щекотин”, що вийшла як брошура у 2003 р. Разом з тим дослідник проводив археологічні роботи на території історико-архітектурного заповідника у м. Жовкві та на давньоруських поселеннях у с. Нова Скварява.

Роман Чайка був яскравим прихильником “методики” довготривалих стаціонарних досліджень городищ. Мав з тим поважні клопоти, але слушність такої позиції підтвердили не тільки результати його робіт у Листвині, але й теперішні дослідження літописних міст Пліснеська та Бужська, що тривають вже відповідно 24 і 14 років.

З 1993 р. Роман Михайлович бере активну участь у проведенні етнографічної практики студентів історичних факультетів Львівського університету та університету в м. Жешуві. Внаслідок багаторічних пошуків на суміжних територіях України та Польщі вдалось зафіксувати та описати близько чотирьох тисяч надмогильних написів (інскрипцій), які лягли в основу першого тому двотомника “Надмогильні пам’ятки українського пограниччя” (Жешув, 1999).

Роман Чайка був учасником багатьох міжнародних та регіональних конференцій в Україні, Росії та Польщі, зокрема, у Львові, Києві, Галичі, Луцьку, Тернополі, Рівному, Дніпропетровську, Одесі, Тереховлі, Всеволожі, Рогатині, Москві, Суздалі, Жешуві, Холмі, Кросно та ін.

Скромний, товариський, щирий, привітний, веселий, дотепний, завжди готовий прийти на допомогу. Талановитий археолог, невтомний польовий дослідник, музейник, педагог, автор та співавтор понад 140 наукових та науково-популярних праць, весь у дослідницьких планах та творчих задумах – це Роман Михайлович Чайка – людина і вчений. Таким він назавжди залишиться в серцях усіх, хто його знав.